L. W. kr. 16.138/81.

Aleg. 29.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole rolniczej w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Wynik rokowań, które Wydział krajowy zawiązał wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. września 1878 z c. k. Rządem i Komitetem c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego w Krakowie w przedmiocie uznania szkoły rolniczej w Czernichowie za zakład krajowy, miał Wydział krajowy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu w sprawozdaniu z czynności swych w czasie od 1. czerwca 1878 do 31 grudnia 1879 na stronnicy 26 i następnych.

Wobec pomyślnego wyniku rokowań wykonanie wspomnianej na wstępie uchwały Wys. Sejmu pozostało już tylko zawisłem od porozumienia się co do terminu odebrania szkoły czernichowskiej w zarząd kraju. Wydział krajowy zawezwał przeto Komitet c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego w Krakowie rozporządzeniem z dnia 20 stycznia 1880 L. 56, ażeby mu doniósł, jaki termin oddania szkoły uważa za najdogodniejszy. Otrzymawszy zaś pismem komitetu z dnia 10. lutego 1880 l. 8567 zawiadomienie, że Towarzystwo gospodarczo-rolnicze pragnie oddać szkołę z końcem roku szkolnego t. j. dnia 30 czerwca 1880, zgodził się w zasadzie na termin powyższy.

Dalsze rokowania wykazały jednakże potrzebę bliższego porozumienia się jeszcze co do niektórych warunków zawrzeć się mającej umowy notaryalnej, oraz co do przyszłej organizacyi
t 1. szkoły. Wskutek tego kontrakt, którego odpis mamy zaszczyt przedłożyć w załączeniu (Alleg. 1) Wysokiemu Sejmowi, mógł być podpisany przez Wydział krajowy dopiero dnia 24. września 1880, a odebranie zakładu w zarząd kraju wypadło odroczyć do 1. stycznia r. b. W tem miejscu nadmienia się, że na mocy zawartego kontraktu, kraj królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. ks. krakowskiem zaintabulowany został za właściciela majętności Czernichowskiej z uchwały c. k. Sądu obwodowego w Krakowie z dnia 11. lutego r. b. L. 3191.

Celem objęcia zakładu w fizyczne posiadanie udała się na mocy rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 21. grudnia 1880. L. 53573 komisya pod przewodnictwem p. Dra Józefa Wereszczyńskiego członka Wydziału krajowego do Czernichowa i dokonała objęcia, odbywszy poprzednio konferencyę z upoważnionymi do oddania zakładu delegatami c. k. Towarzystwa gosp. roln. w Krakowie pp. Franciszkiem Paszkowskim, Leonardem Stawskim i Ludwikiem Szumańczowskim,
t 2. dnia 18. stycznia r. b., jak świadczy załączony (Alleg. 2) odpis protokołu tej czynności.

W protokole powyższym wspomniano, że komisya Wydziału krajowego nie mogła na razie odebrać inwentarza szkoły i folwarku po szczególe. Czynność komisyi uzupełnił pod tym względem urzędnik rachunkowy, który z polecenia Wydziału krajowego w Marcu r. b. sprawdził na miejscu inwentarz i sporządził dokładne spisy. Spisy te zaś posłużyły do zestawienia załączo-
Aleg. 3 i 4 nych (Alleg. 3 i 4) wykazów wartości inwentarza, podług których wynosiła w chwili odbioru

wartość szkoły	. . . . . .	54.608 zł. 15 ct.
„ folwarku	. . . . . .	73.078 „ 53 „
razem więc wartość szkoły i folwarku	.	127.686 zł. 68 ct.

nie licząc wartości prawa propinacyi, dającego obecnie 1.900 zł. rocznego dochodu.

Na podstawie relacyi komisyi, która objęła zakład w fizyczne posiadanie, z dnia 24. stycznia r. b. uznał Wydział krajowy przedewszystkiem za właściwe ustanowić w Krakowie delegata do zwierzchniego zarządu kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie wraz z należącym do niej folwarkiem, ażeby tym sposobem umniejszyć trudności administracyjne, wynikające ze znacznego oddalenia zakładu od siedziby Wydziału krajowego. W myśl postanowienia tego zamianował Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 25 stycznia r. b. L. 3.950 delegatem swym p. Franciszka Paszkowskiego, a zastępcą jego p. Ludwika Szumańczowskiego, wydając zarazem dla dele-
Alegat 5. gata i jego zastępcy instrukcyę, której odpis ma zaszczyt załączyć (Alleg. 5). Tem samem rozporządzeniem powołał Wydział krajowy p. Paszkowskiego na delegata swego w kuratoryi szkoły, a p. Szumańczowskiego na jego zastępcę.

Dalej ustanowił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 1 lutego r. b. L. 3948 budżet szkoły i folwarku na r. 1881 i udzielił odpisy budżetu tego p. Paszkowskiemu oraz Dyrekcyi szkoły, a nakoniec przesłał rozporządzeniem z tegoż dnia L. 5.138 p. Paszkowskiemu pełnomocnictwo dla p. Dra Feliksa Szlachtowskiego, adwokata krajowego w Krakowie, jako prawnego zastępcy Wydziału krajowego w sprawach zakładu Czernichowskiego.

Alegat 6. Organizacyę administracyjną zakładu uzupełniła później załączona (Alleg. 6.) „Instrukcya dla dyrektora kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie“, wydana przez Wydział krajowy rozporządzeniem z duia 24. czerwca r. b. L. 28.929.

Objąwszy zarząd nad szkołą roln. w Czernichowie, wezwał nadto Wydział krajowy (dekretem z dnia 1. lutego r. b. L. 39.551) dyrektora i nauczycieli, którzy w chwili objęcia zajmowali posady przy tejże szkole, do dalszego pełnienia obowiązków, poruczonych im przez c. k. Towarzystwo gosp. roln. w Krakowie jako byłego właściciela szkoły, do 31. lipca r. b. za wynagrodzeniem, jakie im przyznało Towarzystwo. Na mocy powyższego wezwania weszli w skład grona nauczycieli szkoły pp.: Kornel Chwalibóg jako p. o. Dyrektora; Edmund Bielski, Piotr Giermański, Dr. Ludwik Birkenmajer, Marceli Białobrzeski, Antoni Iwański i Władysław Wojcik jako p. o. nauczycieli; a ks. Ludwik Wendland jako p. o. kapelana.

Oznaczając koniec lipca r. b. jako kres urzędowania powyższych nauczycieli, przypuszczał Wydział krajowy, że nowy statut organiz. szkoły i oparty na nim etat osób i płac grona nauczycieli zakładu dość wcześnie uzyskają moc obowiązującą, ażeby można było obsadzić posady nauczycieli podług etatu z początkiem roku szkolnego 1881/82. Kiedy zaś stało się niewątpliwem, że etat przed końcem roku szkolnego 1880/81 przez Wys. Sejm uchwalonym nie będzie, postanowił Wydział krajowy utrzymać prowizoryum w obsadzeniu posad nauczycieli szkoły jeszcze na najbliższy rok szkolny, a wskutek tego powołał dekretem z dnia 18. maja r. b. L. 20.765 dyrektora i nauczycieli wówczas przy szkole zatrudnionych, do dalszego urzędowania przez czas od 1 sierpnia r. b. do 31 lipca 1882.

W tymże samym terminie kończy się urzędowanie i tych nauczycieli, których Wydział krajowy powołał późniejszemi dekretami dla zapełnienia luk powstałych w ciągu roku bieżącego w gronie nauczycieli szkoły. Z nauczycieli bowiem mianowanych dekretem z dnia 1. lutego r. b.

L. 3951 ustąpili do tej pory z zajmowanych posad pp. Iwański, nauczyciel mechaniki i budownictwa, Wojcik, nauczyciel weterynaryi, i kapelan ks. Wendland. W miejsce zaś pp. Iwańskiego i Wojcika powołał Wydział krajowy dekretem z dnia 11. czerwca r. b. L. 25.498 na nauczyciela mechaniki i budownictwa p. Franciszka Skowrona, a na nauczyciela weterynaryi p. Zygmunta, Fertiga; a kiedy pan Fertig, otrzymawszy posadę rządową, z posady w Czernichowie zrezygnował, zajął miejsce jego na mocy dekretu Wydziału krajowego z dnia 6. września r. b. L. 43.134 p. Leopold Haase. Obowiązki kapelana wreszcie pełni obecnie na mocy dekretu Wydziału krajowego z dnia 16. lipca r. b. l. 34.568 ks. Jędrzej Rudnicki.

Na wezwanie Wydziału krajowego doniósł był komitet c. k. Towarzystwa gosp. rol. już przed objęciem zakładu w zarząd kraju pismem z dnia 4. Stycznia r. b. l. 8906, że na delegata Towarzystwa w kuratoryi szkoły przeznaczył p. Leonarda Stawskiego, a na zastępcę jego p. Dra Edwarda Janczewskiego. C. k. Prezydyum Namiestnictwa zaś, zawiadomione odezwą Wydziału krajowego z dnia 21. grudnia 1880 l. 53.573, że szkoła przejdzie niebawem pod zarząd kraju, oznajmiło odezwą z dnia 24 stycznia r. b. l. 699, że z upoważnienia JE. p. Ministra rolnictwa zamianowało delegatem c. k. Rządu w kuratoryi rzeczonej p. Kazimierza hr. Badeniego, c. k. Radcę Namiestnictwa i kierownika starostwa krakowskiego, a zastępcą jego p. Ignacego Zabierzewskiego c. k. komisarza powiatowego przy starostwie krakowskiem.

Podług relacyi p. Paszkowskiego z dnia 20 lutego b. r. l. 10 kuratorya ukonstytuowała się, obierając pana Paszkowskiego przewodniczącym, a następnie wskutek wezwania Wydziału krajowego z dnia 2. lutego r. b. l. 4. 420 zajęła się wypracowaniem projektu statutu organizacyjnego szkoły. Projekt ten przedłożyła kuratorya relacyą z dnia 27. marca r. b. l. 20. Na podstawie zaś rzeczonego projektu oraz ustnej narady, którą w tej sprawie odbył w Krakowie z kuratoryą p. Dr. Józef
ad 7. Wereszczyński, członek Wydziału krajowego, uchwalił Wydział krajowy załączony (Al. 7.) w odpisie „statut organizacyjny krajowej średniej szkoły w Czernichowie“ i przedłożył statut ten odezwą z dnia 27 maja r. b. l. 24.527, za pośrednictwem c. k. Prezydyum Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

Na odezwę powyższą nie otrzymał Wydział krajowy do tej pory odpowiedzi. Nie ulega jednakże żadnej wątpliwości, że statut uzyska zatwierdzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa bez zmiany któregokolwiek z przepisów większej wagi, gdyż w projekcie zastósowano się w zupełności do wskazówek, jakie rzeczone Ministerstwo udzieliło było poprzednio co do organizacyi średnich szkół rolniczych, subwencyonowanych ze skarbu państwa. W szczególności zaś nie zachodzi obawa, ażeby c. k. Ministerstwo zażądało zmiany przepisów §§. 11 i 13 statutu organiz. i dla tego Wydział krajowy na przepisach tych oparł projekt etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie, który ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi. W etacie tym oznaczono tylko płace tych nauczycieli, którzy będą urzędnikami krajowymi, pominięto zaś liczbę i wysokość płac nauczycieli niestałych. Liczba bowiem adjunktów i docentów, jak stwierdziła praktyka w kraj. wyż. szkole rolniczej w Dublanach, zawisła w części od specyalnych kwalifikacyj nauczycieli zwyczajnych stałych, w skutek czego częstym ulegać może zmianom, a w każdym razie nie da się ściśle oznaczyć przed zamianowaniem nauczycieli zwyczajnych i ułożeniem szczegółowego planu nauk. Z tego powodu zaś zdawało się Wydziałowi krajowemu właściwem, oznaczenie liczby i wysokości płac nauczycieli niestałych pozostawić każczesnemu budżetowi szkoły.

Co się tyczy wysokości płac nauczycieli zwyczajnych, to projektowana w etacie płaca Dyrektora równa się płacy dyrektora kraj. szkoły leśnej, będącej również średnią szkołą fachową, z potrąceniem 300 zł. w. a. na mieszkanie, które dyrektor szkoły czernichowskiej otrzymać musi in natura.

Natomiast wymierzył Wydział krajawy płace nauczycieli do wykładu nauk zawodowych przy szkole Czernichowskiej podług norm ustanowionych dla kraj. wyż. szkoły rolniczej w Dublanach,

mając na względzie, że od nauczycieli do wykładu nauk zawodowych wymagać wypada w obudwóch zakładach tejże samej kwalifikacyi, oraz, że wobec małej liczby kandydatów uzdolnionych do zajęcia posad nauczycieli zawodowych nie ma widoku pozyskania dla szkoły Czernichowskiej nauczycieli zawodowych z należytą kwalifikacyą za mniej wysokiem wynagrodzeniem. Nauczyciele wreszcie do nauk zasadniczych z kwalifikacyą do wykładu w średniej szkole fachowej będą zdaniem Wydziału krajowego odpowiednio udotowani, jeżeli Wysoki Sejm przyzna im projektowane w etacie wynadgrodzenie, które w porównaniu z dotacyą nauczycieli do nauk zawodowych tylko co do płacy o 200 zł. w. a. jest niższem.

Przystępując do uzasadnienia preliminarzy krajowej szkoły rol. w Czernichowie i folwarku Czernichowskiego na rok 1882, musi Wydział krajowy przedewszystkiem zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na okoliczność, że preliminarze szkoły i folwarku dołączone jako allegata do preliminarza funduszu krajowego na tenże rok (Rub. XV poz. 139. wydatków i Rub. IX. poz. 26 dochodów) zestawione być musiały ze względu na bliskie, jak się wówczas zdawało, zebranie się Wysokiego Sejmu już w marcu r. b., zanim kuratorya szkoły i delegat Wydziału krajowego zdołali wypracować i przedłożyć projekta preliminarzy. Ponieważ zaś projekta preliminarzy przedłożone później przez kuratoryę i delegata relacyą z dnia 5 lipca r. b. L. 46 w kilku pozycyach dość znacznie się różnią od preliminarzy zestawionych pierwotnie, do których ułożenia jedynie budżeta ustanowione przez Wydział krajowy na rok 1881 mogły służyć za podstawę, a zmiany zaprojektowane przez kuratoryę i delegata po największej części uznać wypadło za usprawiedliwione, przeto Wydział krajowy zestawił na podstawie wniosków kuratoryi i delegata nowe preliminarze, które ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

W preliminarzu folwarku Czernichowskiego opiera się Rub. I, II, III, IV, V i VIII wydatków zwycz. oraz Rub. I do VII dochodów zwyczajnych bądź na wynikach z lat poprzednich, bądź na zawartych kontraktach i umowach dzierżawnych; zaś wydatki zwycz. Rub. VI i VII preliminowane są zgodnie z faktycznym stanem rzeczy.

Co się tyczy wydatków nadzwyczajnych, to w Rub. I okazało się koniecznem wstawienie 600 zł. (poz. 8) na powiększenie wozowni, którego potrzeba oddawna była uznaną, lecz z braku funduszów do tej pory zaspokojoną być nie mogła, a 450 zł. (poz. 9) na zakupno nowej młocarni z kieratem, z powodu, że dotychczasowa młocarnia nabyta przed laty dwudziestu, jako nie nowa nie jest już do użycia. W Rub. VI poz. 26 wstawiono 183 zł. w. a. jako $^{1}/_{10}$ część opłaty od przeniesienia własności. C. k. główny urząd podatkowy w Krakowie wymierzył bowiem wezwaniem płatniczem z dnia 15. listopada 1880 L. 2395 należytość skarbową od przeniesienia własności majętności Czernichowskiej na 1.834 zł. $87^{1}/_{2}$ ct. Wydział krajowy jednakże udał się pismem z d. 15. lutego r. b. l. 6878 do c. k. Ministerstwa skarbu z prośbą, azeby spłatę tej należytości, którą według kontraktu zawartego z c. k. Towarzystwem gospodarczo-rolniczym w Krakowie obowiązanym jest pokryć fundusz krajowy, rozłożyło na lat 10 z opustem procentu za przewłokę. Uzyskawszy zaś dawniej takież same ułatwienie w spłaceniu należytości od przeniesienia własności szkół rolniczych w Dublanach, tuszy Wydział krajowy, że i w niniejszym wypadku prośba jego znajdzie uwzględnienie. Na uzasadnienie wydatku nadzwyczajnego, zamieszczonego w Rubryce VII, poz. 28 przytoczyć wypada, co następuje. Z pisma Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. roln. w Krakowie z dnia 23. grudnia 1879 L. 8492 powziął Wydział krajowy wiadomość, że c. k. Rząd upomniał się o spłatę zaległego czynszu erbpachtowego z Czernichowa po dzień 1. listopada 1855 w kwocie 1117 zł. 34 ct. w. a. oraz, że obowiązek spłacenia tegoż czynszu cięży na c. k. Towarzystwie gosp. rol. w Krakowie. Względy słuszności zaś zdawały się Wydziałowi krajowemu przemawiać za tem, ażeby Towarzystwo, oddające krajowi majętność Czernichowską wraz ze szkołą bez żadnego wynagrodzenia, od ciężaru powyższego zostało zwolnionem. Z tego powodu Wydział krajowy uwzględnił prośbę komitetu Towarzystwa o przyjęcie spłaty zaległego czynszu erbpachtowego na fundusz krajowy i zezwolił na umieszczenie odpowiedniej klauzuli w umowie notaryalnej z dnia 24 września 1880. W preliminarz na rok 1882 jednakże

wstawiono tylko $^2/_3$ zaległego czynszu w kwocie 745 zł. w. a., ponieważ c. k. Towarzystwo gosp. rol. w Krakowie udało się do władz skarbowych z prośbą o rozłożenie spłaty na 6 rat kwartalnych, płatnych począwszy od 1. stycznia 1882, i są widoki, że prośba ta odniesie skutek pożądany.

Dochód nadzwyczajny wreszcie w Rub. IV poz. 10 preliminowano w przypuszczeniu, że folwark dostarczy w r. 1882 z zapasów swych 80.000 sztuk cegły na potrzeby szkoły rolniczej w Czernichowie.

W preliminarz kraj. szkoły rolniczej w Czernichowie wstawiono „płace w gotowiznie" (Rub. I. poz. 1. wydatków zwycz.) w takiej wysokości, w jakiej obecnym nauczycielom szkoły takowe przyznano. Nadmienić jednak wypada, że potrzeba dotacyi na utrzymanie nauczycieli okaże się prawdopodobnie nieco większą, jeżeli etatowe posady nauczycieli obsadzone zostaną już z początkiem roku szkolnego 1882/83.

Reszta pozycyi Rub. I wydatków zwycz., dalej Rubr. II i poz. 11 b, d, e, f, Rubr. III znajduje uzasadnienie w wynikach z lat poprzednich. Wstawienie poz. 11. a. wydatków zwycz. okazało się koniecznem, ponieważ zakres działania delegata Wydziału krajowego do zwierzchniego zarządu szkoły i folwarku, ustanowiony instrukcyą z dnia 25 stycznia r. b. jest zbyt rozległy, ażeby można obarczać delegata funkcyami, wynikającemi z instrukcyi, bez dodania mu pomocy kancelaryjnej. Poz. 11. c, Rubr. III zaś musiano preliminować znaczniej wyżej niż w latach poprzednich ze względu na koszta druku nowego statutu org. i regulaminów. W Rub. IV wzrosły w porównaniu z latami poprzedniemi poz. 21 i 24 z powodu, że Wydział krajowy zgodnie z zapatrywaniem kuratoryi uznał kwoty preliminowane dotąd na żywność i odzież uczniów za niewystarczające.

Pomijając na teraz Rub. V. wydatków zw. nadmienia Wydział krajowy, że w dochodach szkoły preliminowano:

Rub. I stosownie do wyniku rokowań z c. k. Rządem;

Rubr. II na podstawie opłat, pobieranych od uczniów przed objęciem szkoły w zarząd kraju;

Rubr. III. zgodnie z wykazanym w preliminarzu folwarku dochodem czystym;

Rubr. IV. wreszcie na podstawie wyniku z lat poprzednich.

Z wydatków nadzwyczajnych kwota 50 zł. w. a. w rubr. IV. poz. 25 przeznaczoną jest na sprawienie nakryć stołowych. Nie zdaje się bowiem właściwem, aby uczniowie jadali nadal tak jak do tej pory na stołach nienakrytych.

Co się tyczy nakoniec wydatków zwycz. i nadzwycz. Rubr. V., to wypada nadmienić, że szkoła czernichowska jest bardzo ubogą w środki naukowe i po większej części wcale nie posiada zbiorów w preliminarzu wymienionych, niezbędnych do wykładu nauk w średniej szkole rolniczej. Z tego powodu zdawało się koniecznem przedewszystkiem podwyższyć dotychczasową dotacyą na wydatki zwyczajne. Rubr. V. Nadto trzeba będzie zdaniem kuratoryi przez lat kilka uzupełniać środki naukowe za pomocą dotacyi nadzwyczajnej. Kuratorya jednakże nie obliczyła jeszcze ściśle wysokości potrzebnej dotacyi nadzwyczajnej, zamierzając obliczenie to oprzeć na wnioskach nauczycieli, którzy zajmą w Czernichowie posady etatowe. Na ten raz zaś poprzestała kuratorya na wykazaniu potrzeb najnaglejszych, na których zaspokojenie wypadło wstawić w preliminarz kwotę 1.140 zł. w. a. oprócz kwoty 300 zł. w. a., wstawionej ze względu na spodziewane pomnożenie się zbiorów w Rubr. III. poz. 17. jako wydatek nadzwyczajny na sprawienie szaf do zbiorów.

W związku z preliminarzem na rok 1882 stoi sprawa pomnożenia pomieszkań dla nauczycieli szkoły Czernichowskiej.

Dotychczas posiada szkoła oprócz pomieszkania Dyrektora, nauczyciela chemii i kapelana w gmachu szkolnym, w osobnych domach: trzy pomieszkania dla nauczycieli żonatych i dwa pomieszkania kawalerskie. Pomieszkanie obecne Dyrektora jest wprawdzie niewystarczające, lecz będzie rozszerzone, skoro ukończonem zostanie przebudowanie gmachu szkolnego, na które c. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało swego czasu subwencyę nadzwyczajną w kwocie 12.000 zł. w. a. Dyrektor więc zamieszkiwać będzie i nadal gmach szkolny. Podobnież znajdzie pomieszczenie w gmachu szkolnym i kapelan. Natomiast musi kawalerskie pomieszkanie nauczyciela chemii zajętem być w przyszłości na pomieszczenie zbiorów. Po za obrębem gmachu szkolnego mieszkać więc muszą wszyscy nauczyciele z wyjątkiem Dyrektora i kapelana. Ponieważ zaś liczyć wypada na czterech żonatych nauczycieli zwyczajnych i przynajmniej trzech żonatych nauczycieli niestałych, przeto nie dostaje szkole pomieszkań dla czterech nauczycieli żonatych.

Potrzeba pomieszkań dla nauczycieli jest już teraz naglącą, gdyż szkoła liczy obecnie już pięciu nauczycieli żonatych, z których dwaj pomieszczeni być musieli w pomieszkaniach kawalerskich o jednym pokoju z izdebką i kuchenką. Z tego powodu Kuratorya podaniem z dnia 17 czerwca r. b. L. 35 przedłożyła wniosek, ażeby Wydział krajowy dom mieszkalny dla czterech nauczycieli żonatych kazał postawić jeszcze w ciągu roku bieżącego. Wniosku tego nie uwzględnił Wydział krajowy nie mogąc stanowić o budowie bez zezwolenia Wysokiego Sejmu. Natomiast polecił kuratoryi rozporządzeniem z dnia 17. czerwca b. r. L. 27.797, ażeby postarała się o plan i kosztorys projektowanej budowy.

W kosztorysie nadesłanym przez kuratoryą w skutek polecenia powyższego, który Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wraz z planem budowy, obliczono koszta budowy na 11.492 zł. 77 ct. w. a. — Uwzględniając jednak, że w kwocie powyższej nie mieści się wynagrodzenie za prowadzenie budowy i dostarczenie planów szczegółowych, ani też koszt budowy studni, którą przy nowym budynku urządzić należy, wypada przyjąć ogólny koszt budowy na 12.000 zł. w. a.

Nieunikniony ten wydatek byłby dla funduszu krajowego tem uciążliwszy, że przypadnie na jeden rok budżetowy. Ażeby przeto zbytecznie nie obciążać funduszu krajowego, zdaje się Wydziałowi najwłaściwszem zaciągnąć na pokrycie kosztów budowy odpowiednią pożyczkę na hipotekę majętności Czernichowskiej. Wykonaniu zaś projektu tego nie stoi nic na przeszkodzie, gdyż podług zasiągniętej przez Wydział krajowy informacyi kasa oszczędności w Krakowie gotowa jest udzielić na majętność Czernichowską dodatkową pożyczkę do wysokości 15.000 zł. w. a.

Nakoniec wspomnieć jeszcze wypada o szkole ogrodniczej w Czernichowie, którą Wydział objął w zarząd kraju wraz z szkołą rolniczą. — Szkoła ta utrzymywaną była przed objęciem w zarząd kraju wyłącznie z subwencyi, które na ten cel udzielało c. k. Ministerstwo rolnictwa w rocznej kwocie 2.000 zł. w. a., a Wydział krajowy zobowiązał się wobec tegoż Ministerstwa mieniem kraju, jak już nadmieniono, w przywiedzionym na wstępie sprawozdaniu, do utrzymywania szkoły rzeczonej tylko pod tym warunkiem, że c. k. Rząd nie przestanie zasilać jej rocznemi dotacyami w tej samej wysokości. W nadziei zaś, że c. k. Ministerstwo rolnictwa na warunek ten się zgodzi, pokrywa Wydział krajowy koszta utrzymania szkoły ogrodniczej począwszy od 1. stycznia r. b. zaliczkowo z funduszu krajowego na podstawie budżetu, który ustanowił dla niej rozporządzeniem z dnia 8. marca r. b. L. 10.509. — Wartość inwentarza szkoły tej wynosiła przy odbiorze 273 zł. 45 ct. w. a.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm zatwierdza załączony projekt etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej
Alegat 8. średniej szkole rolniczej w Dublanach. (Alleg. 8).

Alegat 9 i 10 2) Sejm uchwala załączone (Alleg. 9. i 10.) preliminarze krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie i folwarku Czernichowskiego na rok 1882.

3) Sejm upoważnia Wydział krajowy do postawienia w ciągu roku 1882 budynku mieszkalnego dla czterech nauczycieli kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie z warunkiem, aby koszta budowy tej nie przenosiły 12.000 zł. w. a., i do pokrycia wydatku tego z pożyczki w kwocie 12.000 zł. w. a., którą Wydział krajowy zaciągnie na hipotekę majętności Czernichowskiej.

Lwów dnia 13 września 1881.

Z Rady Wydziału krajowego
Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy
Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego i Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Umowa

zawarta między Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi, wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, działającym w imieniu kraju królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z jednej strony, zaś c. k. gal. Towarzystwem gospodarskim w Krakowie, zastąpionem przez swój komitet z drugiej strony w następującej osnowie:

I. C. k. gał. Towarzystwo gospodarczo-rolnicze w Krakowie, będąc za świadectwem ksiąg Urzędu hipotecznego w Krakowie ks. gł. tab. vol. 14 pag. 353 n. 1 haer. — właścicielem dóbr Czernichów w powiecie krakowskim położonych, a w szczególności także właścicielem zakładu naukowego gospodarczego w tych dobrach urządzonego, odstępuje rzeczony folwark swój Czernichów wraz z całym inwentarzem żywym i martwym, niemniej inwentarzem tamtejszej szkoły rolniczej ze wszystkiemi na pomieszczenie Zakładu naukowego postawionymi i w używaniu tegoż zostającymi zabudowaniami, z ich urządzeniem, księgozbiorem, muzeami, i innemi zbiorami, z zabudowaniami na pomieszkanie dyrektorów i profesorów Zakładu przeznaczonemi, z gruntami tak pod powyższe budynki zajętemi, według sporządzonego i za część składową obecnego kontraktu uznanego inwentarza — na własność kraju, względnie Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Księstwem Krakowskiem.

II. W zamian za ustąpienie dóbr Czernichowa i szkoły rolniczej w Czernichowie, przyjmuje Wydział krajowy na ciężar kraju Galicyi i Lodmeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dniem . . . . t. j. z dniem objęcia fizycznego posiadania tychże dóbr szkoły rolniczej obowiązek ponoszenia wszelkich wydatków połączonych z utrzymaniem zakładów naukowych w Czernichowie, obowiązek opłacania podatków od gruntów i zabudowań z posiadaniem folwarku Czernichowskiego i szkoły rolniczej połączonym, jako też obowiązek spłacania długów hipotecznych w ustępie II tej umowy wymienionych.

Wogóle kraj wstępuje we wszystkie prawa, jakie przysłużały c. k. gal. Towarzystwu gospodarskiemu w Krakowie względem rzeczonych dóbr i Zakładów naukowych, a wszczególności względem grona profesorów i innych przy tychże Zakładach ustanowionych organów i pomocników, przyjmuje zarazem na siebie do dalszego wypełniania wszelkie zobowiązania, w miarę jak takowe przez c. k. gal. Towarzystwo gospodarcze miały być ponoszone.

III. Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, obowiązuje się utrzymywać w Czernichowie średnią szkołę rolniczą, jako Zakład krajowy z językiem wykładowym polskim, pod bezpośrednim nadzorem Kuratoryi, złożonej z trzech członków, mianowicie z delegata Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata gal. Tow. gospodarczego w Krakowie, a pod nadzorem zwierzchniczym Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

IV. Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przyjmuje na siebie wszelkie długi hipoteczne po dzień 10 marca 1875, na dobrach Czernichów karcie ciężarów C w pozycyach nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, on. intabulowane, jako to:

1) Datki sumy na rzecz funduszu indemnizacyjnego jako wykup za dziesięcinę i czynsz dzierżawny w poz 1, 2, 3, 4, wyszczególnione.

2) Sumy 8000 zł., 8000 zł. i 7000 zł. w. a. zpn. obligów dłużnych z dnia 29. marca 1870, z dnia 14. maja 1870, i z dnia 6. marca 1875, na rzecz kasy oszczędności krakowskiej w poz. 5, 6, 7, on. zabezpieczone, jakie po uiszczeniu ratalnych spłat jeszcze należą — nakoniec

3) Dług Towarzystwa rolniczego nie hipotekowany w kwocie 5000 zł. powstały wskutek zaciągnięcia bezprocentowej pożyczki z funduszu na postawienie korpusu ochotników galicyjskich w r. 1866 zebranego i zaległy czynsz wieczysto dzierżawny (erbpachtowy) po 1. listopada 1855. w kwocie 1117 zł. 34 ct. należącego.

V. Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, obowiązuje się tym z teraźniejszych nauczycieli szkoły rolniczej w Czernichowie, którzy przejdą na etat krajowy, policzyć dotychczasowe lata służby przy powyższej szkole do emerytury; tym zaś, którzyby po objęciu szkoły w zarząd kraju posady swe utracili, udzielić jednorazowe wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Wydział krajowy w porozumieniu z komitetem Towarzystwa rolniczego.

VI. Prawa własności kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem do wszystkich przedmiotów w ustępie I. obecnej umowy poszczególnionych gasną, jeżeliby Zakład naukowy w Czernichowie przestał być zakładem krajowym lub przestał być szkołą rolniczą, albo jeżeliby język polski przestał być jedynym językiem wykładowym w tejże szkole, wreszcie jeżeliby Wydział krajowy z jakichbądź powodów przestał sprawować nadzór zwierzchniczy nad tą szkołą. W takim razie wraca szkoła napowrót do Towarzystwa gospodarczo-rolniczego w Krakowie i Towarzystwo to odzyskuje własność wszystkich przedmiotów niniejszą umową (ustęp I) krajowi Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustąpionych bez obowiązku zwrotu wkładów przez kraj poczynionych.

Powyższe zastrzeżenie ma być uwidocznione przy intabulacyi prawa własności Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem do folwarku i szkoły rolniczej w Czernichowie na rzecz kraju, a gal. Towarzystwo gospodarczo-rolnicze w Krakowie zezwala oraz, aby kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na mocy niniejszej umowy za właściciela dóbr Czernichowa i szkoły rolniczej tamże istniejącej, w stanie ich czynnym był intabulowanym.

VII. C. k. Towarzystwo gospodarcze w Krakowie uprawnionem jest w razie rozwiązania się, przelać wszystkie prawa przyznane mu niniejszą umową na osobę trzecią.

VIII. Należytość skarbową od tej umowy, jakoteż od przeniesienia i intabulacyi własności dóbr Czernichowa i zakładów naukowych tamże istniejących, ponosi kraj Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w całości.

We Lwowie dnia 24. września 1880.

(L. S.)

Marszałek krajowy
Ludwik hr. Wodzicki m. p.

Czł. Wydz. kraj.
Oktaw Pietruski m. p.

Czł. Wydz. kraj.
Dr. Józef Wereszczyński m. p.

Jako świadek
Józef Ekielski m. p.

Jako świadek
Dr. Antoni Grott m. p.

L. rep. 25.039.

Stwierdzam mym urzędowym podpisem, że osobiście mnie znani JExc. Ludwik hr. Wodzicki Marszałek krajowy, tudzież Wny Oktaw Pietruski i Dr. Józef Wereszczyński, członkowie Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem we Lwowie zamieszkali, powyższą „Umowę“ imieniem tegoż Wydziału krajowego przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej wraz z osobiście mnie znanymi świadkami Wnym Józefem Ekielskim, sekretarzem Wydziału krajowego i Wym Drem Antonim Grottem, dyrektorem urzędów pomocniczych Wydziału krajowego we Lwowie zamieszkałymi, własnoręcznie w mojej obecności podpisali.

We Lwowie dnia dwudziestego czwartego września tysiąc ośmset ośmdziesiątego roku.

Julian Szemelowski, c. k. notaryusz w. r.

(L. S.)

Prostując pomyłkę co do nazwy Towarzystwa naszego we wstępie tego dokumentu, tudzież w punktach I, II, III, VI i VII podpisujemy go w imieniu c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego krakowskiego na mocy upoważnienia przez zgromadzenie ogólne nam na dniu 20 października 1879 udzielonego, a tu w poświadczeniu notaryalnym dołączonego, umowę tę jako c. k. Towarzystwo gospodarczo-rolnicze krakowskie w całej osnowie obowiązującą, uznajemy imieniem tegoż na zaintabulowanie kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem za właściciela dóbr Czernichów i szkoły rolniczej tamże istniejącej w stanie czynnym zezwalamy.

W Krakowie dnia 19 listopada 1880.

W imieniu c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego krakowskiego

Prezes
Henryk hr. Wodzicki, m. p.

Członek Towarzystwa
Franciszek Paszkowski, m. p.

Członek Towarzystwa
Józef Szumańczowski, m. p.

L. 16.262.

Niniejszem poświadczam, jako znani mi osobiście pp. JWny Henryk hr. Wodzicki, Prezes — Franciszek Paszkowski i Ludwik Szumańczowski, członkowie c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego krakowskiego w Krakowie zamieszkali powyższą umowę w imieniu tegoż Towarzystwa w mojej obecności własnoręcznie podpisali.

W Krakowie dnia dziewiętnastego listopada 1880 (tysiąc ośmset ośmdziesiątego) roku.

c. k. Notaryusz
Stefan Muczkowski, m. p.

(L. S.)

Protokół.

czynności objęcia szkoły rolniczej w Czernichowie wraz z folwarkiem, oraz szkoły ogrodniczej w Czernichowie w zarząd kraju.

Działo się w Czernichowie dnia 18 stycznia 1881 roku.

Obecni: I. Ze strony Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem jako odbierającego pp.:

1) Dr. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.
2) Mieczysław Chrzanowski, zastępca dyrektora oddziału rachunkowego.
3) Bronisław Drwęski.

II. Ze strony c. k. Towarzystwa rolniczo-gospodarczego krakowskiego, jako oddającego pp:

4) Franciszek Paszkowski.
5) Leonard Stawski.
6) Ludwik Szumańczowski. Członkowie Komitetu Towarzystwa.

nadto III. P. Mieczyław Chwalibóg, dyrektor szkoły rolniczej w Czernichowie.

Protokół prowadził Bronisław Drwęski. Komisya Wydziału krajowego objęła za zgodą komisyi c. k. Towarzystwa rol. gosp. w Krakowie na mocy kontraktu z dnia 24 września 1880. szkołę rolniczą w Czernichowie wraz z należącym do niej folwarkiem niemniej tamtejszą szkołę ogrodniczą w fizyczne posiadanie kraju, a poruczyła bezpośredni zarząd nad zakładami powyższemi aż do dalszego rozporządzenia Wydziału krajowego p. Mieczysławowi Chwalibogowi, dotychczasowemu dyrektorowi szkoły Czernichowskiej, w tych samych granicach, w których p. Chwalibóg sprawował zarząd ten do dnia odbioru z upoważnienia komitetu c. k. Towarzystwa rol. gosp. w Krakowie.

Za podstawę obrachunku pomiędzy Wydziałem krajowym a Towarzystwem co do pretensyi wynikających z objęcia szkoły Czernichowskiej na własność kraju, przyjęto termin 1 stycznia 1881. Na tej podstawie objęła komisya Wydziału krajowego od komisyi Towarzystwa podług
g. 1. załączonego wykazu (Aleg. 1) jako pozostałość kasową funduszu szkoły rolniczej w Czernichowie wraz z folwarkiem z dniem 1 stycznia 1881. kwotę 2.746 zł. $69\frac{1}{2}$ ct. (Dwóch tysięcy siedmset
g. 2. czterdziestu sześciu zł. $69\frac{1}{2}$ ct. w. a.) a nadto podług załączonego wykazu (Aleg. 2) jako pozostałość kasową funduszu szkoły ogrodniczej w Czernichowie z dnia 1 stycznia 1881 kwotę 166 zł. $84\frac{1}{2}$ ct. (Stu sześćdziesięciu sześciu złr. $84\frac{1}{2}$ ct. w. a.) oraz jako majątek zarodowy szkoły powyższej kwotę 318 zł. $97\frac{1}{2}$ ct. (Trzystu ośmnastu zł. $97\frac{1}{2}$ ct. w. a.) i oddała kwoty powyższe pod zarząd p. Franciszka Paszkowskiego.

Zarazem zastrzegła komisya Wydziału krajowego, aby Komitet c. k. Towarzystwa roln. gosp. w Krakowie przedłożył Wydziałowi krajowemu szczegółowy wykaz zaległości czynnych i biernych zakładów Czernichowskich według stanu z dnia 1. stycznia 1881.

Dla braku uzupełnień w spisie inwentarza zakładów Czernichowskich, któreby obejmowały wszystkie zmiany, jakie zaszły po koniec roku 1880, nie mogła komisya Wydziału krajowego odebrać inwentarza tego po szczególe. Przyjmując przeto inwentarz powyższy, pozostawiła go pod odpowiedzialnością p. Mieczysława Chwaliboga, jako odpowiedzialnego za inwentarz zakładów

Czernichowskich po dzień odbioru w obec Komitetu c. k. Towarzystwa roln. gosp. krakowskiego, i poleciła p. Chwalibogowi, ażeby przedłożył Wydziałowi krajowemu niebawem spis inwentarza pomienionych zakładów podług stanu z dnia 1. stycznia 1881 zatwierdzony przez Komitet Towarzystwa. Na tem ukończono czynność objęcia zakładów Czernichowskich w zarząd kraju.

d. j. w.

Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
członek Wydz. kraj.
Mieczysław Chrzanowski, w. r.
zastępca Dyrektora oddz. rach. Wydz. kraj.
Bronisław Drwęski, w. r.

Franciszek Paszkowski, w. r.
Leonard Stawski, w. r.
Ludwik Szumańczonski, w. r.
Mieczysław Chwalibóg, w. r.

Suballegat I. do Allegata 2.

Ogólny Wykaz

pozostałości funduszów szkoły rolniczej Czernichowskiej z dniem 1. stycznia 1881.

Pozostałość w kasie przy Kuratoryi		1.092 zł. 12 ct. *)
Pozostałość w kasie Czernichowskiej .	209 zł. 84 ct.	
Oprócz tego znajdować się powinno w tejże kasie według osobnego Conto fabryki wapna . . .	2314 „ 91 „	
Kaucya trzymającego zbiór Wikla za 3-letnim kontraktem . . .	150 „ — „	
Razem .	2674 zł. 75 ct.	
Niedobór kasy szkoły rolniczej z powodu wydatku na szkołę ogrodniczą od 1. lipca 1880 . . .	1020 zł. 17½ „	1654 „ 57½ „
Razem w obu kasach pozostałość gotówki .		2746 zł. 69½ ct.

Kraków, 7 stycznia 1881. *Paszkowski*, m. p.

*) W tej sumie znajduje się reszta funduszu subwencyi na budowę gmachu szkolnego w Czernichowie przez kolandacyę wykazaną 497 złr. 28 ct.

Wykaz kasowy

funduszów szkoły ogrodniczej do końca 1880 r.

a) Według rachunku prowadzonego od 30. listopada 1876.

w przychodzie	. .	8.070 zł. 55 ct.
w rozchodzie	. .	7.584 „ 73 „
pozostałość	.	485 zł. 82 ct.

b) Według rachunku prowadzonego od 11. czerwca 1879.

w przychodzie	. .	2.956 zł. 84 ct.
w rozchodzie	. .	2.471 „ 02 „
pozostałość	.	485 zł. 82 ct.

to jest:

Saldo księgi kasy oszczędności Nr. 36.300 465 zł. 13 ct.
w gotówce . . . . 20 „ 69 „
Razem . 485 zł. 82 ct. w których znajduje się wykazana.
w r. 1880 Ministerstwu reszta fundacyjnej subwencyi . . . . 166 zł. $84\frac{1}{2}$ ct., co do których jeszcze nie ma rezolucyi.
Reszta . . . 318 zł. $97\frac{1}{2}$ ct. jest własnością szkoły ogrodniczej.

Kraków 6 stycznia 1881. *F. Paszkowski* m. p.

Delegowani z komitetu c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego.

M. Jawornicki mp. *Karol Langie* m. p. *St. Badeni* m. p.

Wartość krajowej średniej Szkoły rolniczej w Czernichowie.

I. Budynki.

1.	Gmach szkolny	42.000 zł.	— ct.	
2.	Dom zwany leśniczówką wraz ze skrzydłem (mieszkanie dwóch nauczycieli) . . .	3.600 „	— „	
3.	Stajnia do domu powyższego należąca . .	150 „	— „	
4.	Dom zwany „po Kucielskich“ (mieszkanie dwóch nauczycieli)	1.200 „	— „	
5.	Dom drewniany nowy	1.200 „	— „	
6.	Skład narzędzi rolniczych wraz z szopą .	1.200 „	— „	49.350 zł. — ct.

II. Urządzenia.

1.	Sprzęty szkolne, sprzęty w salach naukowych i prosektoryum anatomicznem . . .	106 „	60 „	
2.	Sale jadalne, kredens, kuchnie, spiżarnie, piwnice i składy podręczne	389 „	05 „	
3.	Sale sypialne, infirmerya i służba . .	712 „	25 „	
4.	Kancelarya Dyrekcyi i zarządu . . .	210 „	80 „	
5.	Umywalnie i korytarze	61 „	10 „	
6.	Umeblowanie mieszkań naucz. i oficyalistów	419 „	65 „	
7.	Składy główne, zapasy i materyały szkolne	1.005 „	65 „	
8.	Przyrządy gimnastyczne	22 „	40 „	2.927 „ 50 „

III. Środki naukowe.

1.	Laboratoryum chemiczne	1.053 „	11 „	
2.	Zbiór mineralog. (ma tylko wartość naukową)	—	—	
3.	Przyrządy fizyczne	235 „	46 „	
4.	Przyrządy geometryczne i miernicze . .	55 „	— „	
5.	Okazy zoologiczne (mają przeważnie tylko wartość naukową)	100 „	— „	
6.	Przedmioty służące do botaniki . . .	62 „	— „	
7.	Instrumenta weterynaryjne	20 „	— „	
8.	Zbiór nasion rolniczych	98 „	48 „	
9.	Zbiór narzędzi rolniczych	483 „	60 „	
10.	Modele narzędzi rolniczych	23 „	— „	
11.	Ogród botaniczny wraz z pasieką . . .	160 „	— „	
12.	Biblioteka:			
	a) dzieła (nieodebrane) . . .			
	b) Szafy oszklone . . 40 zł.	40 „	— „	2.330 „ 65 „
	Razem wartość szkoły .			54.608 zł. 15 ct.

Wartość folwarku Czernichowskiego.

I. Ziemia.

1. Rola	84 morg	300 □		
2. Łąki	5 „	— „		
3. Pastwisko	4 „	1340 „		
4. Las wysokopienny . .	242 „	345 „		
5. Wikle	71 „	1080 „		
6. Nieużytki i kamieniołomy .	10 „	1221 „		
7. Drogi polowe	— „	738 „		
8. Ogrody	3 „	981 „		
9. Rowy i okopy	— „	807 „		
10. Sadzawki	1 „	643 „		
11. Plac budowy galarów . .	4 „	926 „		
12. Plac jarmarczny . . .	— „	999 „		
13. Plac pod budynkami szkolnemi	— „	581 „		
14. Plac pod budynkami gospodarskiemi	— „	335 „		
15. Dziedziniec	1 „	649 „		
Razem	431 m.	1345 □	39.525 zł.	— ct. *)

II. Budynki.

1. Dom wynajęty szkole ogrodniczej	3000 zł.	— ct.		
2. Stajnia dla bydła i koni . .	1200 „	— „		
3. Wozownia i skład na narzędzia	600 „	— „		
3. Stodoła	1000 „	— „		
5. Szopa	300 „	— „		
6. Kierat zabudowany . . .	400 „	— „		
7. Chlewy dla nierogacizny . .	100 „	— „		
8. Kuźnia w Czernichowie:				
a) budynek . 475 zł.				
b) narzędzia kowalskie 34 „ 50 ct.	509 „	50 „		
9. Oranżerya i inspekta (wraz z roślinami)	138 „	70 „		
10. Mury, parkany, bramy i płoty .	1158 „	50 „	8406 zł.	70 ct.

III. Inwentarz żywy.

1. Konie (3 konie robocze) . . .	210 zł.	— ct.		
2. Bydło rogate (11 krów, 6 jałówek, 3 byczki i 1 cieliczka, razem 21 sztuk)	2550 „	— „		
3. Trzoda chlewna (10 wieprzów i macior, 9 wieprzków i maciorek, 1 knurek, 5 prosiąt większych, 2 prosięta małe, razem 27 sztuk)	974 „	— „	3734 zł.	— ct.
Do przeniesienia			51.665 zł.	70 ct.

*) Cena nabycia.

Z przeniesienia . . .		51.665 zł. 70 ct.

IV. Inwentarz martwy.

1. Narzędzia, maszyny i sprzęty folwarczne	1.341 zł. 13 ct.	
2. Przyrządy przy budynkach . .	386 „ — „	
3. Narzędzia leśne	19 „ 50 „	1.746 zł. 63 ct.

V. Piec wapienny.

1. Piec	15.000 zł. — ct.	
2. Narzędzia do palenia wapna .	53 „ 10 „	
3. Narzędzia w kamieniołomie wapiennym	9 „ 20 „	
4. Zapasy wapna (niegaszonego, grubszego około 50 korcy po 70 ct., miałkiego około 50 korcy po 40 ct., gaszonego około 250 korcy po 75 ct. .	242 „ 50 „	15.304 zł. 80 ct.

VI. Cegielnia.

1. Szopa do przechowania cegły (bez wartości).		
2. Narzędzi do wyrobu cegieł . .	8 zł. 40 ct.	
3. Zapasy cegieł (około 83.200 sztuk po 15 zł. za tysiąc)	1.248 „ — „	1.256 zł. 40 ct.

VII. Karczmy, budy jarmarczne i przewóz na Wiśle.

1. Karczma we wsi	1.100 zł. — ct.	
2. Karczma w przysiołku Pasieka .	1.800 „ — „	
3. Budy jarmarczne na placu targowym w Czernichowie	85 „ — „	
4. Prom własny, duży (przewóz mały wspólny, bez wartości) . .	120 „ — „	3.105 zł. — ct.
Razem wartość folwarku . . .		73.078 zł. 53 ct.

Instrukcya

dla delegata Wydziału krajowego do zwierzchniego zarządu krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie wraz z należącym do niej folwarkiem, Wgo Franciszka Paszkowskiego, oraz jego zastępcy Wgo Ludwika Szumańczowskiego.

I. Delegat jest upoważniony do:

1) Wydawania w sprawach admininistracyjnych wszelkich potrzebnych poleceń i informacyi, tyczących się szkoły i folwarku, dyrektorowi szkoły;

2) Asygnowania funduszów na zaspokojenie potrzeb szkoły i folwarku, w granicach budżetu z obowiązkiem przestrzegania, aby oszczędności jednych rubryk nie były użyte na potrzeby innych rubryk bez zezwolenia Wydziału krajowego;

3) Pobierania wszelkich dochodów na rachunek szkoły i folwarku;

4) Zawierania umów, mających na celu zaspokojanie potrzeb szkoły i folwarku, dalej umów o sprzedaż produktów gospodarskich, wreszcie umów dzierżawnych, tych ostatnich jednakże tylko o tyle, o ile uzyskają zezwolenie Wydziału krajowego.

II. Na potrzeby szkoły i folwarku, któreby własnemi dochodami pokrytemi być nie mogły, otworzy Wydział krajowy na podstawie wniosku delegata, odpowiedni kredyt w c. k. głównym Urzędzie podatkowym i zbiorowym w Krakowie.

III. Po upływie każdego półrocza kalendarzowego przedłoży delegat Wydziałowi krajowemu:

1) Szczegółowy rachunek z wszelkich dochodów i wydatków tak szkoły, jako też i folwarku, w którym to rachunku należy:

a) przy każdej pozycyi wymienić pozycyę budżetu, na którą dochód lub wydatek przypada;

b) pozycye wydatków udokumentować o ile możności kwitami według przepisów ostemplowanymi lub wykazami — z wyjątkiem pozycyi dotyczących produkcyi wapna, które redokumentowane będą równie jak pozycye dochodów tej samej kategoryi dziennikami przedkładanemi delegatowi przez dyrektora szkoły co miesiąc;

2) Szczegółowy wykaz należytości czynnych i biernych szkoły i folwarku.

3) Wykaz uczniów z uwidocznieniem zmian, jakie zaszły w ciągu ostatniego półrocza.

IV. Po upływie każdego roku kalendarzowego przedłoży delegat Wydziałowi krajowemu:

1. Wykaz pozostałych z końcem roku poprzedzającego produktów gospodarskich.

2. Wykaz zmian, jakie zaszły w ciągu roku w inwentarzu szkoły i folwarku.

V. Delegat przyjmuje i oddala sługi szkoły i folwarku, według własnego uznania.

VI. Delegat ma prawo w razie nagłej potrzeby zawiesić w urzędowaniu dyrektora szkoły lub nauczyciela i ustanowić na razie zastępcę suspendowanego funkcyonaryusza.

Uwaga: Rachunki I. półrocza 1881 przedłożone będą Wydziałowi krajowego w formie dotąd używanej.

Lwów, dnia 25. stycznia 1881.

Instrukcya

dla dyrektora krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie.

§. 1.

Krajową szkołę rolniczą, wraz z folwarkiem i szkołą ogrodniczą w Czernichowie, zarządza Wydział krajowy za pośrednictwem swojego delegata i dyrektora szkoły.

§. 2.

Dyrektor utrzymuje kasę zakładu i jest odpowiedzialnym za gotówkę i papiery wartościowe, jakie się w niej znajdować będą.

§. 3.

Na potrzeby zakładu udzielać będzie Wydział krajowy kasie odpowiednich dotacyj.

§. 4.

Asygnowanie wydatków z kasy szkolnej na potrzeby zakładu Czernichowskiego w granicach budżetu, przysłuża delegatowi Wydziału krajowego lub jego zastępcy, tudzież dyrektorowi szkoły, o ile do tego przez delegata upoważnionym zostanie.

Zaliczki asygnowane być mają na rachunek tej rubryki, na którą przypaść mają wydatki z zaliczki pokryte.

§. 5.

Dochody i wydatki kasy zakładu, mogą być zrealizowane tylko na podstawie pisemnych poleceń, wydanych przez Władze wskazane w §. 4. Ustnych poleceń do wypłat lub poborów kasie wykonywać nie wolno.

§. 6.

Pobory i wydatki uskutecznia dyrektor zakładu.

§. 7.

Wpływy pieniężne wszelkiego rodzaju, przechowywane być mają w skrzyni kasowej, w której żadnych pieniędzy ani papierów prywatnych składać nie wolno. — Nie wolno również utrzymywać wartości pieniężnych, należących do funduszu zakładu lub depozytów w innych schowkach bądź kancelaryjnych, bądź prywatnych.

§. 8.

Wszelkie dochody i wydatki zapisywać należy zaraz przy ich zrealizowaniu do dzienników kasowych, prowadzonych według następujących wzorów:

1) Główny dziennik dochodów według wzoru B.
2) „ „ wydatków „ „ C.
3) Dziennik dochodów folwarku „ „ D.
4) „ wydatków „ „ „ E.
5) „ pieca wapiennego „ „ F.
6) „ szkoły ogrodniczej „ „ G.

§. 9.

Każdy dochód i wydatek stanowić ma .osobną liczbę porządkową (artykuł) w odpowiednim dzienniku. Liczby porządkowe każdego dziennika prowadzone będą bez przerwy od 1. stycznia aż do końca każdego roku budżetowego, t. j. do końca czerwca roku następnego.

Tak dochody jakoteż i wydatki przypadające na rachunek budżetu roku przedmiotowego mogą być realizowane dodatkowo aż do końca roku następnego; w tym celu, począwszy od 1 stycznia każdego roku prowadzone będą (w miarę potrzeby) dwojakie dzienniki kasowe, a mianowicie: jedne na rachunek budżetu roku b. — drugie zaś dodatkowo na rachunek budżetu za rok ubiegły. W razie potrzeby (t. j. gdyby w jednym lub drugim dzienniku głównym wynikał niedobór) można z dziennika głównego jednego roku udzielić dotacyi dziennikowi głównemu drugiego roku, lecz dotacye te muszą być przed zamknięciem roku budżetowego wzajemnie wyrównane.

Nadwyżka dochodów, jaka by się okazała przy zamknięciu dzienników z końcem roku budżetowego, oddaną być ma na dniu 30 czerwca do c. k. głównego urzędu podatkowego i zbiorowego w Krakowie.

§. 10.

Dochodów i wydatków depozytowych, jako też pieca wapiennego nie wolno realizować dodatkowo na rok ubiegły w roku następnym, lecz zamykać je należy z dniem 31. grudnia każdego roku.

§. 11.

Tekstowanie każdej pozycyi dziennika powinno być krótkie, lecz jasne i dokładne, ma zatem obejmować wszystkie daty potrzebne do uskutecznienia zapisów w księgach rachunkowych, inwentarzach i t. p. bez pomocy alegatów, a nadto zawierać liczbę protokołu podawczego, jeżeli dochód lub wydatek oparty jest na poleceniu protokołowanem.

§. 12.

Nazwy dzienników i otwarte w nich rubryki wskazują dokładnie, jakiego rodzaju dochody i wydatki do którego dziennika zapisywane być mają.

§. 13.

Każdy dochód i wydatek zapisywanym być winien raz w kolumnie „w ogóle“ a drugi raz w kolumnie odpowiedniej rubryki.

§. 14.

Po zapełnieniu każdej stronnicy dziennika zliczyć należy bezzwłocznie wszystkie pozycye dochodów i wydatków, a sumę przenieść na stronnicę następną.

§. 15.

Z końcem każdego miesiąca mają być wszystkie dzienniki zamknięte, t. j. całomiesięczne dochody i wydatki podsumowane.

Sumy miesięczne dochodów i wydatków dziennika F przenieść należy do dzienników D i E takie zaś sumy dzienników D E i G do dzienników głównych B i C.

Dla przekonania się o zgodności zapisów, znajdujących się w kasie rzeczywiście z wynikłością wszystkich dzienników kasowych, należy po wykonaniu czynności wyżej wskazanej, uskutecznią formalne zamknięcie głównego dziennika dochodów w sposob następujący:

Suma dochodów funduszowych w ogóle . . .	— zł.	— ct.		
„ wydatków „ „ . . .	— „	— „		
pozostałość w kasie z końcem miesiąca X . .	— „	— „		
wyraźnie	— „	— „		
Suma dochodów depozytowych w gotówce . .	— „	— „	w efektach zł. —	ct. —
„ wydatków „ „ . .	— „	— „	„ „ —	„ —
pozostałość w kasie z końcem miesiąca X . .	— „	— „	„ „ —	„ —
wyraźnie w gotówce	— „	— „	„ „ —	„ —
w efektach	— „	— „		

Do dzienników na miesiąc następny przenieść należy wszystkie sumy tak dochodów jakoteż wydatków wykazane z końcem ubiegłego miesiąca we wszystkich rubrykach — do rubryk odpowiednich jako stan początkowy bez osobnej liczby porządkowej. — Dzienniki zamknięte w wyżej wykazany sposób należy wraz z alegatami odesłać z konsygnacyą Delegatowi Wydziału krajowego najdalej w 3 dni po upływie każdego miesiąca.

Dokumenta dodatkowe do pozycyi dzienników już odesłanych, dołączyć należy do dzienników za miesiąc następny, z osobną konsygnacyą.

§. 16.

Każdy dochód udokumentować należy:

1) Asygnacyą według wzoru *H.*
2) Kontrakwitem według wzoru *M*, wystawionym przez stronę płacącą, lecz tylko w miarę możności żądania tego kontrakwitu i to przy dochodach znaczniejszych.
3) Wykazami, rachunkami, umowami i t. p. według możności i natury dochodu.
4) Do dochodów ze sprzedaży wapna ma być nadto dołączony *Wykaz dzienny* według wzoru *K.*

Każdy dokument tak do wydatków jak jako też i do dochodów należy zaopatrzyć liczbą artykułu dziennika. Wszystkie dokumenta każdego dziennika należy przy zamknięciu miesięcznym w porządek arytmetyczny ułożyć, zeszyć i na okładce tudzież na dzienniku iłość ich wypisać.

5) Dochody wpływające przez pocztę udokumentowane być mają albo kopertą albo odcinkiem przekazu pocztowego.

Odbierane dochody kwituje dyrektor na wzorze *L.*

§. 17.

Każdy wydatek udokumentowany być winien:

1) Asygnacyą według wzoru *J.*

2) Kwitem osobnym, albo pokwitowaniem na rachunku.

3) Przy wysyłce pieniędzy pocztą służy recepis pocztowy jako dowód tymczasowy aż do nadejścia formalnego pokwitowania, którego zawsze od każdego odbiorcy żądać należy. Przy pokwitowaniach i rachunkach przestrzegać należy jak najściślej przepisów stemplowych.

§. 18.

Oprócz dzienników kasowych prowadzone będą następujące księgi:

1) Księga osobowa funkcyonaryuszów zakładu według wzoru N.

W tej księdze utworzyć należy osobny rachunek dla każdego funkcyonaryusza w nagłówku wypisać: po lewej stronie fundusz i rubrykę budżetu, z której pobiera wynagrodzenie, po prawej imię, nazwisko i charakter służbowy pobierającego.

Po lewej stronie umieścić należy rok, na który rachunek otwarto, dalej wszelkie pobory do których funkcyonaryusz jest uprawniony, jednakowoż cyfry poborów zamieszczone być mają tylko w przedziałce „Poszczególnienie", a dopiero przy zamknięciu rachunku z końcem roku, wyrzucić je należy w kolumny cyfrowe. Po prawej stronie wpisywać należy każdorazowo uiszczone wypłaty według dziennika kasowego. Z końcem grudnia każdego roku należy każdy podobny rachunek zamknąć i możliwą zaległość jako należytość początkową na rok następny przenieść.

2) Księga osobowa uczniów według wzoru *O*.

W tej księdze wpisywać należy po lewej stronie wszelkie obowiązki uczniów do opłat, po prawej zaś opłaty rzeczywiście uiszczone, według dziennika kasowego.

Księgę tę zamyka się jak księgę pod 1.

3) Księga osobowa ogólna według wzoru *P*.

W tej księdze należy otworzyć rachunek dla każdej strony, z którą szkoła zostaje w takim stosunku, że wzajemne należytości nie zostały od razu wyrównane, lecz stanowią wzajemny kredyt.

Wszelkie zobowiązania powinny w tym rachunku dokładnie być określone. — W kolumnę „winien" zapisuje się wszystko, co osoba, dla której rachunek otwarto, wzięła lub zapłacić ma, w kolumnę zaś „Ma" wszystko, co zapłaciła lub ma odebrać. Księgę tę zamyka się od czasu do czasu według potrzeby.

4) Księga zaliczek wedle wzoru *R*,

w której prowadzić należy rachunki z każdą osobą, której jakąkolwiek zaliczkę udzielono. Wyjątek stanowią zaliczki udzielone na płace, które zapisywane być mają w księdze wyżej pod 1) wskazanej. Zamknięcie tej księgi odbywa się jak księgi pod 3.

5) Księga depozytów według wzoru *S*.

Do tej księgi zapisuje się wszelkie dochody i wydatki kaucyi, wadyów, podatków dochodowych od funkcyonaryuszów zakładu i w ogóle pieniędzy obcych, to jest nie należących do funduszów zakładu. Przy wydaniu depozytu, każda pozycya wydatku wpisaną być ma na prawej stronie księgi wprost naprzeciw odpowiedniej pozycyi dochodu depozytowego zapisanego po lewej stronie księgi. Ilość otworzyć się mających rachunków osobnych, zastosowaną być ma do potrzeby wskazanej praktyką, a to w ten sposób, aby stan każdego depozytu w każdej chwili mógł być widocznym.

Podstawę do zapisków tej księgi stanowi przedziałka depozytów w głównych dziennikach szkoły. Każdy rachunek w tej księdze winien z końcem grudnia każdego roku być zamknięty, a pozostałe niewydane depozyta przenieść należy szczegółowemi pozycyami jako stan początkowy na rok następny. Na czele księgi otwarty być ma sumaryusz, do którego z końcem roku sumy dochodów i wydatków każdego szczegółowego rachunku przenieść, a wynik ogólny ostateczną sumą niewydanych depozytów zamknąć należy.

W razie nadejścia od władz kompetentnych kondyktu na pewien depozyt, należy kondykt ten w księdze zanotować i do brzmienia jego ściśle się zastosować.

Przy wydaniu depozytu zażądać należy od strony zwrotu kwitu wydanego przy odebraniu depozytu i zażądać potwierdzenia zwrotu na odwrotnej stronie tegoż.

§. 19.

Oprócz powyższych rachunkowych, prowadzone będą w Dyrekcyi szkoły następujące księgi, rejestra i wykazy.

a) Protokół podawczy według wzoru *A).*

Wszelkie pisma nadchodzące do Dyrekcyi w sprawach zakładu, tudzież korespondencye wysyłane przez Dyrekcyę z własnej inicyatywy w sprawach zakładu — mają być protokołowane i załatwiane, a załatwianie winno być w protokole uwidocznione w sposób w nagłówkach wskazany.

Wszelkie akta protokołowane przechowane być mają w porządku arytmetycznym.

b) Inwentarz według wzoru *F.* podzielony na działy, według rodzaju przedmiotów stanowiących własność zakładu.

Przedmioty niemające żadnej wartości, albo też ulegające ciągłemu zniszczeniu, jak n. p. miotły, szczotki i tp. nie wchodzą do inwentarza. Przedmioty zapisane w inwentarzu, a uległe zepsuciu do tego stopnia, że nie mogą być już używane, należy z inwentarza wypisać i odnieść się do delegata Wydziału krajowego, który zarządzi co potrzeba, by przedmioty te, ile możności jak najkorzystniej dla funduszu zakładu sprzedane zostały. — Po upływie każdego roku przedłoży Dyrektor delegatowi Wydziału krajowego najdalej do końca stycznia wykaz przybytku i ubytku w inwentarzu, — pozycye przybytku udokumentowane być mają przez delegata podpisanymi wykazami rzeczy z użytku wydzielonych, tudzież innymi możliwymi dowodami.

c) Inwentarz żywy folwarku według wzoru *U.*

d) Księga dochodów i wydatków w zbożu *V. a)*

e) „ „ „ pasz *V. b)*

f) „ „ „ roślin okopowych *V. c)*

g) „ krowiarni według wzoru *W. a)*

h) „ żywienia i robót koni według wzoru *W. b)*

i) Lista wypłat robocizny „ „ *X.*

k) Dziennik gospodarski według wzoru *Y.*

l) Księga rodowodowa bydła „ „ *Z.*

m) Spis uczniów.

n) Księga terminów.

W tej księdze (która żadnego wzoru nie wymaga, bo oprawioną być ma z czystego papieru) otwartą będzie na każdy dzień roku osobna stronica, dla notowania wszelkich spraw terminowych.

Należytości niewpłacone w terminie, mają być niezwłocznie urgowane.

o) Księga normaliów.

Do tej księgi (otwartej z czystego papieru i opatrzonej na czele skazówką abecadłową) wpisywane będą postanowienia dotyczące zasadniczych spraw zakładu.

p) Księga umów

do zapisywania wszelkich umów, z których wynikają dłużej trwające zobowiązania.

§. 20.

Z początkiem każdego półrocza szkolnego przedłoży Dyrektor Delegatowi Wydziału krajowego spis uczniów — a o każdej zmianie zawiadomi pisemnie tegoż delegata.

§. 21.

W styczniu i w lipcu każdego roku, a to najpóźniej dnia 10. przedłoży Dyrektor Delegatowi Wydziału krajowego:

a) Wykazy należytości czynnych i biernych z końcem półrocza.

b) Raporta gospodarskie folwarku.

§. 22.

Od płac funkcyonaryuszów zakładu, które ulegają opodatkowaniu, ściągać należy co miesiąca podatek dochodowy według norm obowiązujących, — zapisywać jako depozyt i oddawać co miesiąca z konsygnacyą do c. k. głównego Urzędu podatkowego i zbiorowego w Krakowie.

§. 23.

Wszelkie inne w niniejszej instrukcyi nieprzewidziane czynności wykonywać ma Dyrektor według rozporządzeń Delegata Wydziału krajowego — i odpowiedzialnym jest za ścisłe przestrzeganie wszystkich powyższych przepisów.

Uwaga. Powołane wzory *A.* do *Z.* są to przyjęte w manipulacyi urzędowej Wydziału krajowego druki na księgi rachunkowe, manipulacyjne i tp.

Statut organizacyjny

krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Cel szkoły.

Celem „krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie“ jest wykształcenie gospodarzy wiejskich uzdolnionych do zarządu folwarku.

§. 2.

Środki do dopięcia celu.

Cel ten ma być osiągniętym:

a) przez uzupełnienie ogólnego wykształcenia uczniów do zakładu wstępujących.

b) przez udzielanie nauk zasadniczych i zawodowych potrzebnych do prowadzenia gospodarstwa wiejskiego;

c) przez praktyczną naukę przy gospodarstwie folwarcznem w Czernichowie, przez demonstracye, ćwiczenia w robotach, wycieczki, repetytorya i pisemne opracowania zadań.

§. 3.

Uczniowie zakładu utrzymywani są w internacie pod ścisłym dozorem.

§. 4.

Trwanie nauk.

Nauka w zakładzie trwa lat 3 podzielone na 6 półroczy.

§. 5.

Język wykładowy.

Językiem wykładowym jest język polski.

II. Plan nauk.

§. 6.

Plan nauki teoretycznej.

Nauka teoretyczna obejmuje:

I. Nauki ogólnie kształcące:

1) religię,

2) naukę języka polskiego i literatury polskiej;

3) naukę języka niemieckiego z szczególnem uwzględnieniem nauk zasadniczych i zawodowych planem objętych;

4) historyę, geografię i zarys statystyki ogólnej.

II. Nauki zasadnicze:

1) arytmetykę i algebrę; geometryę z trygonometryą i stereometryą;

2) fizykę i meteorologię;

3) chemię ogólną nieorganiczną i organiczną; chemię rolniczą;

4) mineralogię, geognozyę z nauką o terenie, petrografię i pedologię;

5) botanikę, anatomię i fizyologię roślin;

6) zoologię, anatomię i fizyologię zwierząt domowych, naukę o zwierzętach rolnictwu szkodliwych i pożytecznych;

7) zarys nauki gospodarstwa społecznego.

III. Nauki zawodowe:

A. Główne

1) rolnictwo: nauka o ziemi, o nawozach i o uprawie mechanicznej ziemi, ogólną i szczegółowę naukę produkcyi roślin gospodarskich; naukę o uprawie łąk, naukę o melioracyach (osuszaniu i nawodnianiu), naukę o narzędziach i maszynach rolniczych;

2) chów: ogólną naukę chowu zwierząt domowych; szczegółową naukę chowu koni, bydła rogatego, owiec, trzody chlewnej, drobiu i pszczół;

3) naukę administracyi, taksacyi dóbr i rachunkowości gospodarczej;

4) technologię rolniczą;

5) encyklopedyę leśnictwa.

B. Pomocnicze:

6) weterynaryę;

7) miernictwo;

8) budownictwo wiejskie;

9) naukę o ustawach rolnych;

10) statystykę rolniczą.

§. 7.

Szczegółowy plan nauk.

Zakres, treść, wzajemny stosunek powyżej wyszczególnionych nauk, tudzież rozkład ich na kursa, określa bliżej szczegółowy plan nauk.

§. 8.

Demonstracye, ćwiczenia, wycieczki i zajęcia praktyczne.

Ku objaśnieniu i uzupełnieniu wykładów teoretycznych służą:

a) odpowiednie demonstracye i ćwiczenia w polu, w ogrodzie, w lesie, na folwarku i w laboratoryach, tudzież wycieczki przedsiębrane pod kierownictwem nauczycieli;

b) ćwiczenie się we własnoręcznem wykonywaniu odpowiednich robót w polu, w oborze, w stodole i t. d., aż do nabycia zupełnej technicznej wprawy w wykonywaniu i biegłości w dokładnem ocenianiu roboty we wszystkich jej szczegółach.

§. 9.

Repetytoria i pisemne opracowania zadań.

W miarę potrzeby urządzają się od czasu do czasu repetytorya. Nadto ćwiczą się uczniowie w pisemnem opracowywaniu zadań wskazanych im przez nauczycieli.

§. 10.

Środki naukowe.

Środkami naukowemi szkoły są:

1) Folwark Czernichowski, będący własnością szkoły, wraz z lasem i plantacyą wikla;

2) wydzielone z gruntów folwarcznych pola doświadczalne, służące do przeprowadzania prób i doświadczeń z rozmaitemi pognojami, sposobami uprawy i produkcyą roślin gospodarskich;

3) ogród botaniczny, ogród warzywny, sad i pasieka;

4) biblioteka szkolna i czytelnia;

5) zbiór narzędzi, machin i modelów;

6) zbiór okazów zoologicznych i anatomicznych, zbiór okazów botanicznych i gabinet fizykalny;

7) laboratoryum chemiczne;

8) stacya meteorologiczna.

III. Nauczyciele.

§. 11.

Skład grona nauczycieli.

Grono nauczycieli stanowią:

a) Nauczyciele zwyczajni (stali), z których jeden jest zarazem dyrektorem szkoły, a mianowicie:

1. Trzej nauczyciele do wykładu nauk zawodowych,
2. Dwaj nauczyciele do wykładu nauk zasadniczych;

b) nauczyciele niestali:

1. kapelan,
2. odpowiednia liczba adjunktów i docentów.

§. 12.

Mianowanie nauczycieli.

Nauczycieli zwyczajnych mianuje Wydział krajowy na przedstawienie kuratoryi w porozumieniu z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Nauczycieli niestałych powołuje kuratorya na przedstawienie dyrektora, jednakże zatwierdzenie powołanych zastrzeżone Wydziałowi krajowemu.

§. 13.

Stosunek służbowy i płace nauczycieli.

Nauczyciele zwyczajni są urzędnikami krajowymi i mają prawo i obowiązki określone ustanową służby krajowej z dnia 26. czerwca 1866, o ile takowa do nich może być zastosowaną. Płace ich ustanawia osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla nauczycieli niestałych oznacza Sejm krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. ks. krakowskiem na podstawie wniosków Wydziału krajowego opartych na zdaniu kuratoryi.

IV. Uczniowie.

§. 14.

Warunki przyjęcia.

Każdy chcący wstąpić jako uczeń do krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie winien:

1. wykazać:

a) metryką, lub w inny wiarogodny sposób, że 15. rok życia ukończył;

b) świadectwem szkolnem, że ukończył z dobrym postępem niższe gimnazyum lub inny w stopniu nauk równorzędny zakład naukowy;

a nadto przedłożyć:

c) świadectwo moralności;

d) świadectwo zdrowia potwierdzone przez lekarza zakładu;

2. po odebraniu zapewnienia przyjęcia przedłożyć pisemne zobowiązanie wystawione przez rodziców, opiekunów lub protektorów, zaręczające regularną wypłatę należytości przypadających zakładowi od ucznia, oraz zaopatrzenie ucznia w przedmioty jego potrzeby, których zakład nie dostarcza.

Nie posiadający świadectwa ad 1. *b*) mogą być przyjęci do zakładu tylko wyjątkowo na podstawie egzaminu wstępnego za oddzielną uchwałą Kolegium nauczycieli zatwierdzoną na wniosek Dyrektora przez kuratoryę.

§. 15.

Opłaty.

Nauka w zakładzie jest bezpłatną.

§. 16.

Wysokość opłaty za żywność, mieszkanie wraz z opałem i oświetleniem, pościel, pranie, tudzież ubiór w regulaminie wyszczególniony, oznacza Wydział krajowy na przedstawienie kuratoryi. Wpływy z opłaty tej, która powinna być składaną do kasy zakładu półrocznie z góry, należą do ogólnych funduszów szkoły.

§. 17.

Egzamina i świadectwa.

Klasyfikacya uczniów z postępu w naukach i w praktyce, z pilności i zachowania się ich, odbywa się co miesiąc, a wynik jej zapisuje się do osobnej księgi.

§. 18.

Ezgamina zdają uczniowie następujące:

a) egzamin półroczny z przedmiotów, których wykład kończy się w pierwszym półroczu roku szkolnego, przy końcu tegoż półrocza.

b) egzamin roczny ze wszystkich przedmiotów wykładanych w ciągu roku, z wyjątkiem przedmiotów określonych pod a), w końcu roku szkolnego.

c) egzamin główny, obejmujący całość przedmiotów zawodowych, przy końcu trzeciego roku szkolnego.

§. 19.

Wyniki miesięcznej kwalifikacyi, o ile takowa dotyczy postępów w praktyce, pilności i zachowania się, dalej wyniki półrocznego i całorocznego egzaminu stanowią o promocyi ucznia oraz o dopuszczeniu go do egzaminu głównego.

Na oznaczenie zaś stopnia postępu w naukach w końcu roku szkolnego wpływa także wynik klasyfikacyi miesięcznej.

§. 20.

Zdawszy egzamin główny obowiązani są uczniowie udać się na rok jeden w obowiązki gospodarskie na praktykę do gospodarstw wskazanych im przez dyrektora za zgodą kuratoryi. Po odbyciu zaś tej praktyki i okazaniu odpowiedniego poświadczenia otrzymuje uczeń świadectwo główne.

V. Zarząd i nadzór.

§. 21.

Dyrektor.

Kierownikiem naukowym szkoły i bezpośrednim przełożonym grona nauczycieli i uczniów jest dyrektor.

Dyrektor odpowiada za zgodne z przepisami prowadzenie szkoły, porządek i karność.

W sprawach odnoszących się do zwyczajnego zarządu szkoły w obrębie zatwierdzonego preliminarza znosi się dyrektor bezpośrednio z Wydziałem krajowym, we wszystkich innych sprawach z kuratoryą szkoły.

§. 22.

Kolegium nauczycieli.

Sprawy wewnętrzne, tyczące się nauki i karności, załatwia na posiedzeniach odbywanych pod przewodnictwem dyrektora przynajmniej raz na miesiąc kolegium nauczycieli, składające się z nauczycieli zwyczajnych, kapelana, adjunktów, oraz docentów przez kuratoryę do udziału w tymże kolegium powołanych, większością głosów.

Dyrektorowi wolno zawiesić wykonanie uchwały kolegium, równocześnie jednakże winien przedłożyć sprawę kuratoryi do rozstrzygnięcia.

§. 23.

Kuratorya

Zwierzchni nadzór nad szkołą, sprawuje kuratorya, złożona z trzech członków, a mianowicie: delegata c. k. Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata c. k. Towarzystwa rolniczo-gospodarczego w Krakowie. Każdy członek ma zastępcę.

Zadaniem kuratoryi jest wszczególności:

a) układać corocznie na podstawie wniosków dyrektora, sformułowanych w porozumieniu z gronem nauczycieli, projekt preliminarza zwykłych wydatków na szkołę i przedkładać go Wydziałowi krajowemu;

b) przedkładać Wydziałowi krajowemu wnioski i plany tyczące się potrzeb preliminarzem nieprzewidzianych i mające na oku rozwój i ulepszenie szkoły;

c) przedstawiać Wydziałowi krajowemu kandydatów na nauczycieli zwyczajnych i powoływać nauczycieli niestałych na przedstawienie dyrektora za potwierdzeniem Wydziału krajowego;

d) zatwierdzać wypracowane przez kolegium nauczycieli plany rozkładu godzin, przeznaczonych na wykłady, demonstracye, ćwiczenia i zajęcia praktyczne;

e) rozstrzygać w wypadkach przewidziancch §§. 14, 21 i 22.

Kuratorom wolno bywać każdej chwili na wykładach i brać udział w egzaminach i wycieczkach szkoły, celem przekonania się, czyli i jak się wykonywa plan nauk. Uwagi w tym względzie mogą być czynione tylko pisemnie na ręce dyrektora, za uchwałą kuratoryi.

Kuratorya ma również przedstawiać Wydziałowi krajowemu swoje zapatrywania i wnioski tyczące się naukowego kierunku szkoły i działania jej nauczycieli.

§. 24.

Stosunek Wydziału kraj. do szkoły.

Naczelny nadzór nad szkołą wykonywa Wydział krajowy.

Do jego zakresu działania należy w szczególności: zatwierdzanie zarządzeń kuratoryi, tyczących się powoływania nauczycieli niestałych; bezpośrednia dyspozycya nad funduszami szkoły w zakresie preliminarza; stanowienie o potrzebach nadzwyczajnych, o ile takowe mogą być pokryte funduszami krajowemi, oddanemi pod rozporządzenie Wydziału krajowego.

W sprawach większej wagi, a mianowicie w sprawach zmiany niniejszego statutu, użycia subwencyi państwowej i mianowania zwyczajnych nauczycieli fachowych porozumiewa się Wydział krajowy z c. k. Ministerstwem rolnictwa. Wydział krajowy działa po wysłuchaniu zdania kuratoryi; jedynie w sprawach potocznych, tyczących się zwyczajnego zarządu szkoły w zakresie preliminarza, wchodzi w bezpośredni stosunek z dyrektorem.

§. 25.

Regulamina.

Regulamina osobne określą szczegółowo termin roku szkolnego, zakres i tryb egzaminów, warunki postąpienia na kurs wyższy, tudzież treść i formę wydanych świadectw; dalej tak porządek wewnętrzny szkoły, jak prawa i obowiązki dyrektora i grona nauczycieli, niemniej stosunek władz zwierzchniczych pomiędzy sobą i do dyrektora szkoły; nakoniec stosunek zakładu do gospodarstwa folwarcznego w Czernichowie.

Lwów dnia 27. maja 1881.

Allegat VIII. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 16.138/81.

Etat osób i płac

grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie.

I.

Grono nauczycielskie krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie składa się:

1) z pięciu nauczycieli zwyczajnych (stałych) a mianowicie: trzech do wykładu nauk zawodowych, i dwóch do wykładu nauk zasadniczych, z których jeden jest zarazem dyrektorem szkoły;

2) z nauczycieli niestałych t. j. kapelana i odpowiedniej liczby adjunktów i docentów.

II.

Nauczyciele zwyczajni (stali) kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie są urzędnikami krajowymi ze wszystkiemi prawami i obowiązkami, określonemi w ustanowie służby krajowej i uchwale Wys. Sejmu o etacie i płacach urzędników i sług Wydziału krajowego z dnia 3. stycznia 1874.

III.

1) Pierwszy nauczyciel zwyczajny (stały) a zarazem dyrektor zakładu otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera: roczną stałą płacę w kwocie 1700 zł. w. a., dodatek aktywalny w rocznej kwocie 360 zł. w. a., i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł. w. a.

2) Nauczyciele zwyczajni (stali) do wykładu nauk zawodowych otrzymują wolne pomieszkanie i pobierają: roczną stałą płacę w kwocie 1300 zł. w. a., dodatek aktywalny w rocznej kwocie 140 zł. w. a. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł. w. a.

3) Nauczyciele zwyczajni (stali) do nauk zasadniczych otrzymują również wolne pomieszkanie i pobierają: roczną stałą płacę w kwocie 1100 zł., dodatek aktywalny w rocznej kwocie 140 zł. w. a. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł. w. a.

IV.

1) Dodatek pięcioletni nadaje Wydział krajowy każdemu z tych nauczycieli podług powyżej oznaczonej stopy, skoro tenże pełnił na jednej i tej samej posadzie służbę przez pięć lat nieprzerwanie.

Służba pełniona przy innych urzędach lub szkołach niekrajowych, chociażby przyjętą została do emerytury, nie będzie policzoną przy wymiarze dodatku pięcioletniego.

Dodatek pięcioletni nie może być udzielony jednemu i temu samemu nauczycielowi na tej samej posadzie częściej jak 3 razy t. j. za 15 lat nieprzerwanej służby. Dodatek ten stanowi część płacy i będzie doliczony do stałej płacy przy wymiarze emerytury.

Zaliczki na płacę, udzielane na podstawie §. 37 ustanowy służby krajowej, udzielane będą także na dodatki pięcioletnie.

2) Dodatek aktywalny nie może być policzony do emerytury.

3) Co do dyet należy się stosować do §. 9 uchwały sejmowej z dnia 3 stycznia 1874.

V.

1) Nauczyciele niestali krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie nie są urzędnikami krajowymi i nie mają prawa do emerytury, a o wysokości ich wynagrodzenia stanowi każdoczesny budżet funduszu krajowego.

2) Stanowisko nauczycieli niestałych, ich prawa i obowiązki określają bliżej statut organizacyjny kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, tudzież regulamina i instrukcye na podstawie statutu tego wydać się mające.

Preliminarz folwarku czernichowskiego

na r. 1882.

Rubryka preliminarza	Pozycya preliminarza	Wydatki:	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
		Wydatki na gospodarstwo.			
I	1	Płace i zasługi			
		a) Ekonom (płaca 200 zł., mieszkanie 70 zł., opał 30 zł.) 300 zł.			
		b) Służba folwarczna (zasługi 160 zł. żywność 300 zł., 460 „			
		c) Służba leśna 150 „	910	—	910
	2	Najem robotnika	800	—	800
	3	Dokupno nasienia	250	—	250
	4	,, nawozów dopełniających	—	—	—
	5	,, słomy i karmy	450	—	450
	6	Inwentarz roboczy i naprząż	150	—	150
	7	,, żywy użytkowy	50	--	50
	8	Utrzymanie budynków i powiększenie wozowni .	260	600	860
	9	Utrzymanie i naprawa maszyn narzędzi i sprzętów oraz zakupno młocarni z kieratem . . .	230	450	680
	10	Utrzymanie rowów (drenowanie)	200	—	200
	11	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia . . .	41	—	41
	12	Kuchnia folwarczna (opał)	50	—	50
	13	Koszta kancelaryjne i światło	25	—	25
	14	Las i szkółki	200	—	200
	15	Utrzymanie plantacyi wikla	100	—	100
		Suma Rubr. I. .	3.716	1.050	4.766
II	16	Wydatki na piec wapienny	200	—	200
III	17	Wydatki na cegielnię	450	—	450
IV	18	Wydatki na promy	—	—	—
V	19	Utrzymanie brzegów Wisły	60	—	60
VI		Podatki i opłaty.			
	20	Gruntowy i domowy	257	—	257
	21	Dochodowy z propinacyi	242	—	242
	22	,, od palenia wapna	29	—	29
	23	Zarobkowy ,, ,, ,, ...	31	—	31
	24	,, od wywozu cegły	7	—	7
	25	Składka na szkołę ludową	39	—	39
	26	Opłata od przeniesienia własności ($^1/_{10}$ część) .	—	183	183
		Suma Rubryki VII. .	605	183	788
VII		Spłata kapitałów i odsetków dłużnych			
	27	Kasie oszczędności:			
		a) . . . . . . 603.13 .			
		b) . . . . . . 616.88 .			
		c) . . . . . . 685.61 .	1.906	—	1.906
	28	Spłata zaległego czynszu erbpachtowego ($^2/_3$ części .	—	745	745
		Suma Rubryki VII. .	1.906	745	2.651
VIII	29	Rozmaite nieprzewidziane	100	—	100

Rubryka preliminarza	Pozycya preliminarza	Dochody	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
I		Dochody z gospodarstwa.			
	1	Ze sprzedaży ziemiopłodów	1.500	—	1.500
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk	225	—	225
	3	Czynsz z domu i ogrodu od szkoły ogrodniczej .	200	—	200
	4	Czynsz z kuźni	30	—	30
	5	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych			
		a) krowiarnia . . 1.000 zł. . .			
		b) nierogacizna . . — — . .	1.000	—	1.000
	6	Z lasu	500	—	500
	7	Z wikla i trawy wśród wikla	1.250	—	1.250
		Suma Rubr. I. .	4705	—	4705
II	8	Z rybołowstwa	140	—	140
III	9	Z pieca wapiennego	1.800	—	1.800
IV	10	Z cegielni (dochód zwykły oraz ze sprzedaży 80.000 cegły po 15 zł. na budowę domu mieszkalnego dla nauczycieli)	250	1200	1.450
V	11	Z propinacyi (i promu)	1.900	—	1.900
VI	12	Lądowe i olborne	350	—	350
VII	13	Rozmaite nieprzewidziane	25	—	25
		Zestawienie			
		Wydatki			
		Rubryka I. . . . . . . , .	3.716	1.050	4.766
		„ II.	200	—	200
		„ III.	450	—	450
		„ IV, ...	—	—	—
		„ V.	60	—	60
		„ VI.	605	183	788
		„ VII.	1.906	745	2.651
		„ VIII.	100	—	100
		Suma wydatków .	7.037	1.978	9.015
		Dochody.			
		Rubryka I.	4.705	—	4.705
		„ II.	140	—	140
		„ III.	1.800	—	1.800
		„ IV.	250	1.200	1.450
		„ V.	1.900	—	1.900
		„ VI.	350	—	350
		„ VII.	25	—	25
		Suma dochodów .	9.170	1.200	10.370
		Przewyżka dochodu .	—	—	1.355

Preliminarz krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie

na rok 1882.

Rubryka preliminarza	Pozycya preliminarza	Wydatki	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
I.		Utrzymanie nauczycieli.			
	1.	Płace w gotowiźnie.			
		a) Dyrektor . . . . . 840 złr.			
		b) Jeden nauczyciel . . . . 900 ,,			
		c) Dwóch nauczycieli po 800 złr . 1600 ,,			
		d) Dwóch ,, po 600 ,, . 1200 ,,			
		e) Dwóch ,, po 400 ,, . 800 ,,			
		f) Sześciu ,, po 200 ,, stołow. 1200 ,,	6540		
	2.	Żywność czterech nauczycieli bezżennych . .	800		
	3.	Opał:			
		a) nauczycieli na własnem gospodarstw. 570 złr.			
		b) ,, bezżennych . . 180 ,,			
		c) kuchni dla nauczycieli bezżennych 125 ,,	875		
	4.	Wydatki kredensowe nauczycieli bezżennych . .	50		
	5.	Wydatek na służbę kuchenną i sprzęty do kuchni	205		
	6.	Utrzymanie sługi i chłopca do usług . . .	365		
	7.	Sprzęty domowe i restauracya mieszkań . .	200		
		Suma Rubr. I. . .	9035	—	9035
II.		Inne płace tudzież zasługi.			
	8.	Płaca i utrzymanie kasyera	660		
	9.	Chłopiec do usługi w laboratoryum chemicznem .	215		
	10.	Stróż	135		
		Suma Rubr. II. . .	1010	—	1010
III.		Koszta administracyjne.			
	11.	Zarząd:			
		a) Pomoc kancel. dla Kuratoryi Szkoły i dla Delegata Wydziału krajowego . 800 złr.			
		b) Potrzeby kancelaryjne szkoły . . 100 ,,			
		c) Druki i inseraty . . . . . 200 ,,			
		d) Portorya i przesyłki . . . . 50 ,,			
		e) Koszta podróży w interesach zakładu 80 ,,			
		f) Utrzymanie koni Dyrektora . . 220 ,,	1450	—	1450
	12.	Opał . . . . . , ...	300	—	300
	13.	Oświetlenie	128	—	128
	14.	Utrzymanie budynków	590	—	590
	15.	Zabezpieczenie budynków od pożaru . . .	38	—	38
	16.	Płaca kominiarza	60	—	60
	17.	Sprzęty i ruchomości	100	300	400
		Do przeniesienia . .	2666	300	2966

Rubryka preliminarza	Pozycya preliminarza	Wydatki	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
III.		Z przeniesienia . .	2666	300	2966
	18.	Koszta lustracyi zakładu (ryczałt dla Dyrektora) .	250	—	250
	19.	Koszta nabożeństwa	40	—	40
	20.	Rozmaite nieprzewidziane	100	—	100
		Suma Rubr. III. .	3056	300	3356
IV.		Utrzymanie uczniów.			
	21.	Żywność (32 uczniów po 150 zł.) . . .	4800	—	4800
	22.	Opał do kuchni	375	—	375
	23.	Służba kuchenna i sprzęty	615	—	615
	24.	Odzież	1300	—	1300
	15.	Naczynie stołowe	50	50	100
	26.	Pościel	100	—	100
	27.	Pranie bielizny i pościeli	130	—	130
	28.	Rozmaite	100	—	100
		Suma Rubr. IV. . .	7470	50	7520
V.		Potrzeby naukowe.			
	29.	Experymenta przy wykładach			
		a) dla nauczyciela rolnictwa . . . — zł.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . — „			
		c) „ „ anatomii i fizyologii 20 „			
		d) „ „ weterynaryi . . 60 „			
		e) „ „ botaniki . . . 60 „			
		f) „ „ chemii rolniczej } g) „ „ „ zwierząt } . 20 „			
		h) „ „ fizyki . . . 30 „			
		i) „ „ miernictwa . . 20 „	210	—	210
	30.	Zbiory i muzea:			
		zwycz. nadzw.			
		a) Zbiór rolniczy . . . 50 zł. 270 zł.			
		b) „ hodowlany . . . 100 „ 300 „			
		c) „ fizykalny . . . 100 „ 200 „			
		d) „ botaniczny . . . — „ — „			
		e) „ zoologiczny . . . 50 „ 50 „			
		f) „ mechaniczny . . . 50 „ — „			
		g) „ mineralogiczny . . 10 „ 40 „			
		h) „ technologiczny . . 20 „ 20 „			
		i) „ okazów leśnych . . — „ — „			
		k) „ „ ogrodniczych . — „ — „			
		l) „ „ weterynarskich . 10 „ 40 „			
		m) „ narzędzi miernicz. i matem. 10 „ 90 „			
		n) „ modeli do budownictwa 10 „ 90 „			
		o) „ „ geogr. fizykalnej . 10 „ 40 „	420	1140	1560
		Do przeniesienia . .	630	1140	1770

Rubryka	Pozycya	Wydatki	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
preliminarza					
V.		Z przeniesienia . .	630	1140	1770
	31.	Laboratorya: a) Laboratoryum chemiczne . . 300 zł. b) „ roślino-fizyologiczne . — „ c) „ zoologiczne . . — „	300	—	300
	32.	Biblioteka i czytelnia a) Przykupno dzieł . . . . 200 zł. b) Oprawa książek . . . . 50 „ c) Czasopisma . . . . 50 „	300	—	300
	33.	Utrzymanie pola doświadczalnego	—	—	—
	34.	Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami .	300	—	300
		Suma Rubr. V. .	1530	1140	2670
		Dochody.			
I.	1.	Subwencya z c. k. Skarbu państwa . . .	5000	—	5000
II.		Opłaty od uczniów			
	2.	Opłaty na utrzymanie od 32 uczniów po 200 zł. .	6400		
	3.	Opłaty od tyluż uczniów po 10 zł. na laboratoryum chemiczne	320		
		Suma Rubr. II. .	6720	—	6720
III.	4.	Dochód czysty z folwarku	1355	—	1355
IV.	5.	Dochód z gospodarstwa i spiżarni. . . .	100	—	100
		Zestawienie.			
		Wydatki.			
		Rubryka I.	9035	—	9035
		„ II.	1010	—	1010
		„ III.	3056	300	3356
		„ IV.	7470	50	7520
		„ V.	1530	1140	2670
		Suma wydatków . .	22101	1490	23591
		Dochody.			
		Rubryka I.	5000	—	5000
		„ II. . . . , . .	6720	—	6720
		„ III.	1355	—	1355
		„ IV.	100	—	100
		Suma dochodów . .	13175	—	13175
		Pozostaje do pokrycia z funduszu krajowego . ,			10416

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.